

Újjáalakult a Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Bizottsága

A Magyar Tudományos Akadémia törvényben megfogalmazott felelőssége és feladata a magyar tudomány hazai elvárásoknak és nemzetközi trendeknek megfelelő koncepcionális szakmai irányítása, koordinálása. Az MTA ezt tudományos osztályain, ill. az osztályok tudományos bizottságain keresztül érvényesíti és hajtja végre. Ebből adódik, hogy az MTA Talajtani és Agrokémiai Bizottsága (TAB) – a talajtan–agrokémia–talajbiológia–agroökológia szakterület legmagasabb szintű tudományos testületéeként – felelős a tudományterület korszerű koncepcióiért, fő kutatási irányainak kijelöléséért; ajánlásokat dolgoz ki ezek prioritásaira vonatkozóan; szakmai fórumot nyújt vagy szervez ezek tudományos megvitatására; és a tudomány eszközeivel segíti a megfogalmazott célkitűzések megvalósítását.

A TAB hároméves tevékenységének főbb eseményei és eredményei az alábbiakban foglalhatók össze:

1. A TAB *koncepcionális anyagokat* dolgozott ki, vitatott meg és terjesztett tovább a szakterület korszerű, *új kutatási irányaira* vonatkozóan. Ezt összegezte a tudományterület paradigma-váltásának és új kihívásainak megfogalmazása, amelyet – a Bizottság tagjainak véleményét is összegyűjtve – Stefanovits Pál, Várallyay György és Németh Tamás fogalmaztak meg, s tettek közzé nyomtatásban is az MTA Agrártudományok Osztályának kiadványában (Közgyűlési előadások 2000 május. MTA kiadása. Budapest. 657–661.). E koncepció irányelveinek megfelelően tűzte napirendre a Bizottság a különböző szintű *talajtani* (talajtani–agrokémiai–talajbiológiai–agroökológiai–talajhasználati) *szakképzés* aktuális problémáit. A Bizottság állásfoglalása szerint a széles értelemben vett talajtani szakképzésnek néhány új kihívást jelentő alapelvet mindenképpen tükröznie szükséges. Ezek közül négy érdemes külön kiemelésre:

- a talaj *sokoldalú* funkcióképességének biztosítása;
- a talajban végbemenő anyag- és energiaforgalmi folyamatok megfelelő *szabályozása*;
- korszerű *talajtani, ill. termőhelyi adatbázisok és monitoring rendszerek* kidolgozása, működtetése, sokoldalú és széles körű gyakorlati hasznosítása;
- a fenntartható fejlődést biztosító *korszerű talajhasználat*, a termőhely-specifikus precíziós növénytermesztés *tudományos megalapozása*.

Ezek érvényesítéséhez a talajtani diszciplína jelenleginél részletesebb, sokoldalúbb és megalapozottabb megismertetésére van szükség, mégpedig az oktatás, nevelés és ismeretterjesztés legkülönbözőbb szintjein egyaránt. A korszerű képzésnek – megfelelő terepgyakorlatokkal – nemcsak ismereteket kell nyújtania, hanem problémaérzékenységre és problémamegoldásra is kell nevelnie.

2. A TAB számos *szakmai rendezvényt* tartott önállóan, illetve az MTA más tudományos bizottságaival és a MAE Talajtani Társaságával közösen.

– 2000. március 19–20-án tudományos munkaértekezletet tartottak „*A szabadföldi tartamkísérletek helyzete és jövője*” témakörben (Keszthely, az MTA Növénytermesztési Bizottságával közösen), amelynek végkövetkeztetése az alábbi mondatba sűrítendő: „A szabadföldi tartamkísérletek mással nem pótolható, nélkülözhetetlen és felbecsülhetetlen nemzeti értéket képviselnek, amelyek fenntartása központi forrásokból finanszírozandó állami feladat, nemzeti kötelesség.”

– Ide sorolható az MTA Mezőgazdasági Vizgádálkodási Bizottsága által 2000. november 14-én rendezett vitafórum is „*A vízgyűjtő-gazdálkodás tervezés*” kérdéseiről.

– A tudományterületen OTKA támogatással folyó kutatásokról nyújtott tanulságos keresztmetszetet a 2000. október 16-án Gödöllőn, a Szent István Egyetemen megrendezett egész napos fórum. Az elhangzott 10 előadás, majd az azt követő éles szakmai vita nagyon sok koncepcionális, szakmai, tartalmi, formai, technikai, sőt pszichikai következtetés levonására nyújtott lehetőséget, s ezzel minden résztvevő számára nagyon tanulságos volt.

3. A Bizottság tartalmaz *tudományos ülésszakokkal* emlékezett meg a szakterület elhunyt jeleseinak kerekszámú évfordulóiról, illetve köszöntötte a kerekszámú születésnaposokat:

– di Gléria János születésének 100. évfordulója (MTA TAKI, Budapest, 2000. április 27.): 6 tudományos előadás;

– Páter Károly születésének 100. évfordulója (SzIE, Gödöllő, 2000. augusztus 25.): 8 előadás;

– id. Várallyay György születésének 100. évfordulója (NyME, Mosonmagyaróvár, 2000. október 4.): 8 előadás;

(A három rendezvényről folyóiratunk hasábjain nyomtatásban is megjelent beszámoló)

– Máté Ferenc 70 éves (VE GMK, Keszthely, 2000. február 3.): 13 előadás;

– Stefanovits Pál 80 éves (SzIE, Gödöllő, 2000. november 24.): 7 előadás;

– Filep György 70 éves (DE ATC, Debrecen, 2002. június 11.): 8 plenáris előadás és 19 dolgozat a jubileumi kötetben talajkémia, talajfizika, talajbiológia; talajszennyeződések; és talajjavítás témakörben.

– Loch Jakab 70 éves (DE ATC, Debrecen, 2002. november 6.): 8 előadás.

(Ezeknek a jubileumi üléseknek az anyaga szintén megjelent nyomtatásban különböző igényes kiadványokban.)

4. A Bizottság egyik fő feladatának tekintette a szakterület *nemzetközi kapcsolatainak* ápolását. Megkülönböztetett jelentőségű feladat volt ez azért is, mert a Nemzetközi Talajtani Társaság (International Society of Soil Science, ISSS) az ICSU (International Commission of Scientific Unions) tagszervezetévé, Nemzetközi Talajtani Unióvá (International Union of Soil Sciences, IUSS) vált. Mint ICSU tagszervezetben a *szakterület nemzetközi képviselét a Magyar Tudományos Akadémia, illetve az MTA TAB és az IUSS Magyar Nemzeti Bizottsága látja el*. Az IUSS ICSU-tagsága több jelentős változással járt: az egyéni tagságot az ország tagsága váltotta fel; s jelentős változás történt az IUSS szervezeti szabályzatában és tudományos szerkezetében is. Az új szerkezetéről az IUSS 17. Kongresszusáról szóló részletes beszámolóinkban közlünk tájékoztatást, folyóiratunk következő számában.

Az elmúlt három év kiemelkedő nemzetközi tudományos eseménye a szakterületen az *IUSS 17. Kongresszusa* volt, amely 2002. augusztus 12–22. között Bangkokban,

Thaiföld fővárosában került megrendezésre. A Kongresszusra történő felkészülést jól segítette, hogy Várallyay György 2000. április 17–19-ig részt vett az ugyancsak Bangkokban megrendezett „Paradigma-váltás a talajtanban, kihívások a 21. század elején” című nemzetközi szimpóziumon, amelyet a Kongresszust előkészítő szakértői értekezlet követett. A Kongresszusra történő felkészüléssel a TAB több ülésén foglalkozott; folyóiratunk, az Agrokémia és Talajtan pedig külön számot jelentetett meg „Hungarian Contributions to the 17th International Congress of Soil Science” címmel (51. kötet 1–2. szám, 1–296. old.), amelyben 75 hazai szakember 33 dolgozata jelent meg nyomtatásban. A kötet a Kongresszuson kapós kiadvánnyá vált, s eredményesen szolgálta a magyar talajtani tudomány új eredményeinek nemzetközi megismertetését, elismertetését. [A Kongresszusról folyóiratunk következő számában részletes közleményben számolunk be.]

A TAB szerepet vállalt az I. Talaj és Archeológia című Nemzetközi Konferencia előkészítésében (Százhalombatta, 2000. május 30–június 3.); a Duna-menti országok Talajvédelmi Dokumentumának kidolgozására összehívott 8. Szakértői Értekezlet (Vellece, 2001. április 24–26.), valamint a Német Talajtani Társaság Bécsben megrendezett Kongresszusa egyik kirándulásának megszervezésében (Nyugat-Magyarország, 2001. szeptember 9.).

Kiemelkedő jelentőségű volt az IUSS, az Európai Talajtani Iroda (European Soil Bureau, ESB) és a FAO felkérésére „*Talajosztályozás 2001*” címmel (Vellece, 2001. október 8–12.) megrendezésre kerülő *Nemzetközi Szimpóziumnak*, amelynek megszervezésében a Magyar Talajtani Társaság és a Szent István Egyetem társszervezőjeként vett részt a TAB. A rendezvényen 6 kontinens 24 országából 64 külföldi szakember vett részt, köztük a talajtani tudomány legjelesebb szakemberei. Az ülésen 6 szekcióban 40 előadás került megvitatásra. A Szimpózium anyaga a FAO és ESB közös kiadványként – Michéli Erika társszerkesztésével – nyomtatásban is megjelent és a Bangkok-i Kongresszuson terjesztésre került.

A Növénytermesztési Bizottsággal közösen *Alpok–Adria Munkaértekezletet* szerveztünk Opatijában 2002. március 4–8. között az agrár-környezetvédelem aktuális témáiról. A rendezvény során a talaj, a víz, a tápanyagellátás, a természetstechnológia és a termésmínőség fenntartható mezőgazdasági fejlődésben betöltött szerepéről hangzottak el előadások. A szóbeli előadásokat poszterek egészítették ki. Összesen 71 magyar szerző 39 munkája.

A Bizottság 2002. június 6–8. között a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrumával és az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézetével közösen szervezett nagysikerű nemzetközi konferenciát „*Tartamkísérletek, tájtermesztés, vidékfejlesztés*” témakörben. A 8 plenáris előadást követően a fenti három szekcióban hangzott el 29, 29, ill. 25 előadás. A szóbeli előadásokat 33 poszter egészítette ki. Az anyag két kötetben nyomtatásban is megjelent. A nemzetközi konferencia résztvevői megtekintették a DE ATC Nyíregyházi Mezőgazdasági Kutatóintézetének, valamint az MTA TAKI nyírlugosi kísérleti telepének szabadföldi kísérleteit. A rendezvényen jelentős létszámú romániai magyar szakember is részt vett, s a konferencia programját a Livada-i (Sárköz, Románia) Kísérleti Intézet és szabadföldi kísérleteinek megtekintése követte, mindenki által hasznosnak ítélt tapasztalatcserével.

A Bizottság figyelmet fordított az egyéb *nemzetközi szervezetekkel* (ESB, ISTRO, ESSC, CIGR, ICID, FAO), elsősorban a Nemzetközi Műtrágyázási Központtal (CIEC) fennálló hatékony együttműködés fejlesztésére is.

5. A Bizottság tagjai közül Németh Tamást a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta. Az Akadémiai Doktorok képviselőt a TAB részéről Filep György és Németh Tamás, majd Kádár Imre és Loch Jakab látta el. A TAB számos tagja kapott munkássága elismeréseként különböző kitüntetések és emlékérmeket.

A TAB elmúlt három évi tevékenységéről a Bizottság elnöke és titkára 2002. július 1-jén számolt be.

Az MTA Alapszabályának megfelelően 2002-ben járt le a bizottságok mandátuma és került sor azok újraválasztására. Az MTA Talajtani és Agrokémiai Bizottságának vezetőségválasztó ülése 2002. szeptember 26-án volt. Ezen Németh Tamás, mint az MTA Agrártudományok Osztályának elnökhelyettese, ismertette az MTA tudományos bizottságainak felelősségét és feladatait, valamint az újraválasztás szabályait. A szakterülethez tartozó 92 köztestületi tag közül a háromtagú jelölőbizottság (Szabó Lajos, Blaskó Lajos és Csathó Péter) közvélemény-kutatása alapján 32 fő került a szavazólapra. A vezetőségválasztó ülésen a szavazólapra további név felvétele nem került javaslatba. A Bizottság jelenlévő tagjai ennek alapján 20 főre tehettek javaslatot titkos szavazásban. Az MTA idevonatkozó szabályzata szerint a Bizottságnak jelölés és választás nélkül tagjai a szakterület akadémikusai (Láng István, Stefanovits Pál és Várallyay György rendes tagok és Németh Tamás levelező tag), valamint a Bizottság Doktor Képviselői (Kádár Imre, Loch Jakab).

A Bizottság megválasztott 20 tagja a következő:

Anton Attila	Füleky György
Blaskó Lajos	Győri Dániel
Buzás István	Kátai János
Csákiné Michéli Erika	Kovács Géza János
Csathó Péter	Lehoczky Éva
Cserni Imre	Máté Ferenc
Debreczeni Béláné	Murányi Attila
Dombovári János	Rajkai Kálmán
Fekete József	Szabó Lajos
Filep György	Tóth Tibor

Rajtuk kívül a Bizottság Latkovics Györgynét, Sarkadi Jánost és Szegi Józsefet választotta tanácskozási jogú tiszteleti tagjává.

Az újonnan megválasztott Bizottság ezután egyhangúlag Stefanovits Pált a Bizottság örökös elnökévé, Várallyay Györgyöt a Bizottság elnökévé, Filep Györgyöt a Bizottság alelnökévé, Szabó Lajost pedig a Bizottság titkárává választotta a 2002–2005. akadémiai ciklusra.

Érkezett: 2002. október 9.

VÁRALLYAY GYÖRGY
MTA Talajtani és Agrokémiai
Kutatóintézete, Budapest

Postai cím: Dr. VÁRALLYAY GYÖRGY, MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézete, 1022 Budapest, Herman Ottó út 15. *E-mail:* g.varallyay@rissac.hu